

Niittyjen lumoa ja kestävää hoitoa – NiittyHOI ! Mikä on luonnonlaidun?

Maarit Satomaa, maisema- ja
ympäristöasiantuntija
ProAgria Pohjois-Suomi/ MKN Oulu

24.11.2025

Hevosten merkitys luonnonhoidossa

Perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet ovat Suomen arvokkainta luontoa maaseutuymppäristössä ja osa meidän tärkeää kulttuuriperintöä

- Kohteiden hoidolla on kiire:
 - 23% uhanalaisista lajeista perinneympäristöjen lajeja
 - Syynä uhanalaistumiseen niittyjen umpeenkasvu
- Perinnebiotooppien 40 luontotyylistä 38 on äärimmäisen uhanalaisia (CR) 2018
- Perinnebiotooppeja nyt vain 1% 100 v. takaisesta määrästä
- Metsien jälkeen 2. merkittävimpiä uhanalaisten lajien elinympäristöjä ovat perinne- ja kulttuuriympäristöt

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Mitä perinnebiotoopit ovat?

- **Määritelmä:** Perinnebiotoopit ovat perinteisen maatalouden muovaamia elinympäristöjä, kuten niityt, kedot, hakamaat ja metsälaitumet.
- **Ominaispiirteet:** Syntyneet laidunnuksen ja niiton seurauksena. Erittäin monilajisia (kasvit, hyönteiset, linnut). Uhanalaisia, koska perinteinen hoito on vähentynyt.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Mitä luonnonlaitumet ovat?

- **Määritelmä:**

Luonnonlaidun on alue, jota ei ole kylvetty nurmelle, vaan se koostuu luonnonvaraisesta kasvillisuudesta. Voi olla niitty, hakamainen alue, reunavyöhyke, metsäsaareke

Ero perinnebiotooppiin: Kaikki luonnonlaitumet eivät ole perinnebiotooppeja, mutta perinnebiotoopit ovat aina luonnonlaitumia.

- Luonnonlaidun ei välttämättä ole historiallisesti muotoutunut perinteisen karjatalouden kautta, mutta se voi ajan myötä kehittyä perinnebiotoopiksi, jos sitä hoidetaan laiduntamalla tai niittämällä.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MAASEUTU 2020

Esimerkkejä ympäristösopimukseen soveltuvista perinnebiotooppi- ja luonnonlaidunkohteista

Hakamaa

Metsälaidun

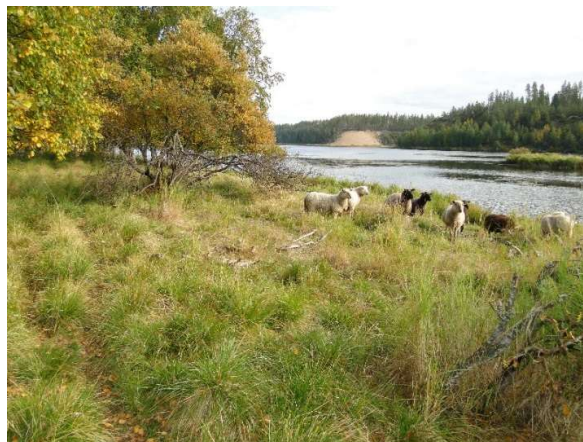
Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Esimerkkejä ympäristösopimukseen soveltuvista perinnebiotooppi- ja luonnonlaidunkohteista

Merenrantaniitty

Tulvaniitty

Joenvarsiniitty, järvenrantaniitty

Esimerkkejä ympäristösopimukseen soveltuvista perinnebiotooppi- ja luonnonlaidunkohteista

Luonnonlaidun

Tuoreet ja kuivat niityt

Luonnonlaidun + reunavyöhyke

Esimerkkejä ympäristösopimukseen soveltuvista perinnebiotooppi- ja luonnonlaidunkohteista

Viljelykäytöstä poistunut pelto

Kohteen arvot luonnon monimuotoisuudessa, maaseutumaisemassa

Mistä tunnistaa luonnon monimuotoisuudeltaan arvokkaan niityn/ perinnebiotoopin?

- Kukkivia ruohoja enemmän kuin heiniä
- Monipuolinen lajisto, ei selviä valtalajeja
- Karu läpäisevä maaperä
- Paisteinen kasvupaikka
- Kivinen tai kallioinen kasvupaikka
- Kalkkivaikutus
- Vähän typensuosijakasveja (esim. nokkonen, koiranputki, rönsyleinikki, voikukka, juolavehnä)
- Merkkejä vanhasta laidunkäytöstä (aitoja)
- Merenrantaniityillä ja jokien tulvaniityillä
- monipuolisesti eri kasvillisuusvyöhykkeitä
- Perhosia, mesipistiäisiä, lintuja...

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MAASEUTU 2020

Miten lähden liikkeelle?

- Potentiaalisia kohteita voi löytyä www.laidunpankki.fi, ELY-keskus HELMI-tuella kunnostetut
- Selvitä lähtötilanne
 - Kartoitus kasvillisuudesta, puustosta ja maisemasta, minkä tyyppinen kohde?
 - Historiatiedon hankkiminen – onko aluetta laidunnettu tai niitetty ja milloin? Muista historialliset kartat
- Valitse hoitotapa
 - Kunnostusraivauksen tarve? Laidunnus? Niitto? Paljonko resursseja tarvitaan?
 - Käytännön järjestelyt: aidat, vesi? Mahdolliset myrkylliset kasvit?
- Kohteen suunnittelu – ELY-keskuksen HELMIrahoituksen mahdollisuus, Maatalousluonnon ja maiseman hoitoon liittyvä ympäristösopimus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

NiittyHOI: TP 4 Hoidon toteuttajien tukeminen:

Parhaillaan suunnitellaan hoidon toteuttajien yhteisiä teams-tapaamisia (noin 1 krt/ kk), kysely pienryhmätoimintaan liittyen avoimna:

- <https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/4b05f5ed-0391-4566-9ec9-d89b95dda1aa?displayId=Fin3472088>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MAASEUTU 2020

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU

Muista hyödyntää NEUVO

- Tällä EU-kaudella viljelijöillä ja maatilatunnuksen omaavilla yhdistyksillä on mahdollisuus käyttää ympäristösopimuksen hoitosuunnitelman laatimiseen valtion Neuvo-rahoitusta.
- Neuvo-rahaa on käytössä ohjelmakauden 2023-2027 aikana tilaa kohti 10 000 euroa.
- Neuvo-neuvontaa voivat tehdä Ruokaviraston hyväksymät asiantuntijat.
- Neuvo-korvaus asiantuntijalle on 75€/tunti. Viljelijä maksaa Neuvo-palvelusta arvonlisäveron osuuden 25%. Lisäksi voi eri alueilla ja organisaatioilla olla omia käytäntöjä. Esim. ProAgria Oulun Neuvo-palvelussa on lisäksi asiakkaalle omavastuuosuus, 25€/h valtiontuen päälle.
- Neuvon kautta alkukartoitus, suunnittelu...

